

6

SZÖVEGMESTER

Fogalmazás gyakorló

szövegalkotási feladatokhoz

A könyvet írta: **Rozik Edit** • általános iskolai tanár

Lektorálta: Kertész Józsefné • szakvezető tanár

Szerkesztő: Árokszállási Ildikó
Matyelka Tímea

Illusztrációk: Molnár Mónika

Borítóterv: Szőke András

Tipográfia: Molnár Mónika

Műszaki szerkesztő: Farkas Ágnes

Anyanyelvi lektor: Varró Sándor

Fotók: képügynökség

A Mozaik Archívum képeinek kizárólagos felhasználói joga a Mozaik Kiadó Kft. tulajdona. Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

ISBN: 978 963 697 833 4

Copyright: **Mozaik Kiadó – Szeged, 2020**

Kedves Gyerekek!

Fogalmazást írni, szöveget alkotni izgalmas, kreatív tevékenység. Ahhoz, hogy gondolatainkat minél gördülékenyebben, változatosabban tudjuk formába önteni, gyakorlással jártasságra tehetünk szert.

A gyakorlókönyv fejezetei olyan szövegtípusokkal ismertetik meg benneteket, melyekkel iskolai tanulmányaitok során és az életetek más területein is találkoztok: a leírással, a jellemzéssel, az elbeszéléssel, a levéllel és a digitális kommunikáció szövegtípusaival. Kiadványunk segítségével alaposan megismerhetitek ezeknek a szövegtípusoknak a jellemzőit, felépítését, és a feladatsorok megoldása során lépésről lépésre haladva juthattok el ahhoz, hogy nehézség nélkül készítsétek el az iskolai fogalmazásaitokat.

A fejezetek elméleti bevezetővel kezdődnek, melyek rajzos formában röviden összefoglalják a szövegtípus jellemzőit.

A nyitó feladatok szemelvényeiben részletesen megfigyelhetitek az adott szövegtípus sajátosságait. Ezt követően pedig változatos feladatok sokaságán keresztül nyerhettek betekintést a szövegalkotás izgalmas világába. Bátran használjátok a fantáziátokat! A feladatokban érdeklődést keltő, különleges, gyakran humoros regény- és elbeszélésrészletekkel találkozhattok. Bízom benne, hogy kedvetek támad majd a teljes műveket is kézbe venni, elolvasni. Sok feladatban alkalmatok nyílik véleményt alkotni egy-egy témáról. A szövegalkotási készség fejlesztése mellett találkozhattok szókincsbővítő, a gondolkodást és a helyesírást fejlesztő feladatokkal is. Megismerhettek számos szólást és közmondást, amelyek a középiskolai felvételi feladatsorban is előkerülhetnek. Javaslom, hogy sorban oldjátok meg a feladatokat, ugyanis olyan sorrendben kerültek egymás után, hogy segítségükkel valóban lépésenként sajátíthatjátok el a szövegalkotás fortélyait.

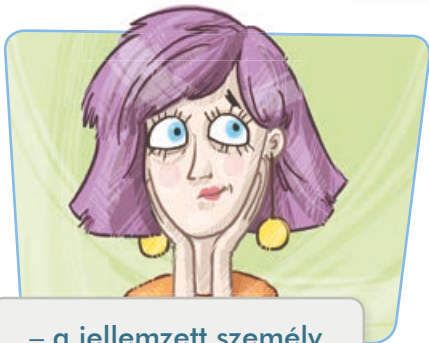
A fejezeteket záró feladatokban az addigi gyakorlás eredményeként bizonyára igényes, jól felépített és sokszínű szövegeket tudtok majd alkotni, és nemcsak írásban, hanem szóban is egyre pontosabban és könnyebben tudjátok magatokat kifejezni.

Remélem, kitartó munkátok jutalmaként egyre több sikerélményben lesz részetek a magyar nyelv- és irodalomórákon.

a Szerző

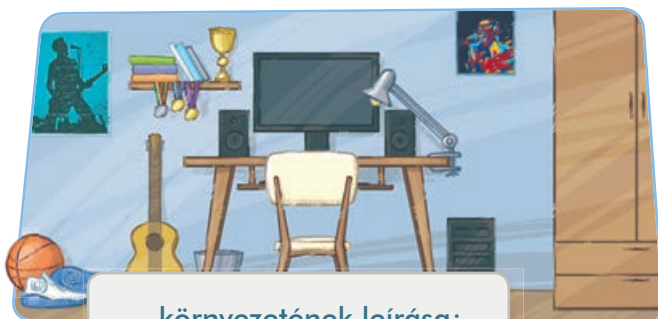
A jellemzés a leírás egyik típusa, az emberek külső és belső tulajdonságainak a bemutatása. Eszközei:

– a jellemzett személy külsejének leírása;

– tetteinek, szokásainak bemutatása;

– környezetének leírása;

– beszédének idézése.

A jellemterkép segítségével részletesen jellemezhetünk valós vagy képzeletbeli személyeket. Feltüntethetjük rajta a jellemzett személy tulajdonságait és az ezeket alátámasztó indoklásokat.

1. Olvasd el a szövegrészt!

Mit sem sejtve rohamléptekkel közeledő végzetéről, Adrian Rookwhistle [rukviszl] inguiban állt a tükör előtt, s nagy elmélyültséggel grimaszokat vágott. Adrian minden reggel hét órakor így állott padlásszobájában, s eszmét cserélt tükörképével. A tükör nagy volt, kerete aranyozott, lapja pedig szürke és ragyás, akár a kemény tél végén az elnyűtt korcsoyapálya. [...] Adrian bizonyos ellenszenvvel bámulta tükörképét.

– Harminc év! – szólt vádló hangon. – Harminc év... túl vagy immár életed delelőjén! És mit láttál? Mit tettél? Semmit! – Zordul nézte magát a tükörben, utálta rakoncátlan fekete haját, amit maga az özönvíz sem bírhatott volna rá, hogy lelapuljon; utálta nagy, meglehetősen érzelemdús fekete szemét, utálta széles száját. Visszataszító ábrázat, gondolta Adrian. Félig leeresztette szemhéját, ajkát pedig – már amennyire tőle telt – gúnymosolyra húzta, s mélyeket lélegzett az orrán át, úgyhogy orrcimpája felettébb kielégítő módon kitágult.

– Gazfickó – sziszegte –, bocsásd szabadon a hölgyet, mert tüstént kardélre hánylak! Faragatlan tuskó vagy bár, mégis ismerned kell híremet: Franciahonban sincs nálamnál merészebb kardforgató!

Elhallgatott, és a tükörképét bámulta; ha mégoly elfogulatlanul tekinti is magát, el kell ismernie, így szemre egyáltalán nem valószínű, hogy Franciahonban ne volna nála merészebb kardforgató. Kaland! Ó, igen, régóta vágyik már kalandra a szíve – de hát ilyen arccal mire számíthat az ember? [...]

– Másnak – motyogta, míg fel-alá járkált szobájában s olykor egy-egy oldalpillantást vetett a tükörbe: vajon, akihez beszél, ott van-e még –, másnak izgalmas, érdekes élet jut osztályrészül. Mással különleges dolgok történnek... más kalandokat él át. Velem miért nem történik soha semmi?

(Gerald Durrell: *Rokonom, Rosy* – Ford.: Borbás Mária)

a) Válaszolj a kérdésekre!

Hány éves a bemutatott személy? .....

Melyik országnak a lakója? .....

Milyen szokása van reggelente? .....

Mire vágyódik? .....

b) Kösd össze a szövegből vett példákat azzal a jellemzési móddal, amelyiket felismered bennük!

„minden reggel [...] eszmét cserélt tükörképével”

„– És mit láttál? Mit tettél? Semmit!”

„utálta nagy [...] szemét, utálta széles száját”

„...padlásszobájában [...] a tükör nagy volt, kerete aranyozott, lapja pedig szürke és ragyás”

idézzük, hogyan beszél

beszámolunk tetteiről, szokásairól

bemutatjuk a környezetét

leírjuk a külsejét

c) Milyen külső tulajdonságait ismerted meg a szereplőnek? A szöveg alapján egészítsd ki az arcformát a hiányzó részekkel!

d) A szereplő milyen belső tulajdonságaira utalhatnak az alábbi cselekvések?

grimaszokat vágott: .....

.....

eszmét cserélt a tükörképével: .....

zordul nézte magát: .....

félig leeresztette szemhéját: .....

fel-alá járkált szobájában: .....

e) Keress a részletben olyan szavakat, kifejezéseket, amelyek arra utalnak, hogy Adrian nem elégedett a tulajdonságaival! A külső tulajdonságokra utalókat pirossal, a belső tulajdonságokra vonatkozókat kékkel keretezd be!

f) Rokon értelmű szavak segítségével magyarázd meg a szövegrészletből kiemelt kifejezések jelentését! Kövesd a mintát!

zord tekintet: barátságtalan, szigorú, rideg arc kifejezés

érzelemdús szem: .....

rakoncátlan haj: .....

vádló hang: .....

faragatlan tuskó: .....

merész kardforgató: .....

3. A következő részlet egy különös népet mutat be. Olvasd el!

Kavicsvár földjét régen, olyan régen, amikor még a bajusz se pöndörödött, a kutyák farka se kunkorodott, szóval régen, nagyon régen a vad bizurr-mizurr nép lakta. Az is lehet, hogy egyáltalán nem volt vad a bizurr-mizurr nép, hanem ellenkezőleg, szelíd volt és kedves.

(Darvasi László: *Trapiti avagy A nagy tökfőzelékháború*)

a) Karikázd be azokat a melléneveket, amelyekkel az író a bizurr-mizurr népet jellemzi!

b) Különös neve alapján te milyennek képzeled a bizurr-mizurrokat? Gyűjts még öt belső tulajdonságot jelölő melléknevet!

.....
.....

c) Véleményed szerint hogyan nézhet ki egy bizurr-mizurr? Írj 2-2 tulajdonságot a felsorolt jellemzőkhöz!

arca: .....

haja: .....

orra: .....

füle: .....

karja: .....

lába: .....

testalkata: .....

d) A választott tulajdonságok alapján rajzolj le egy kavicsvári lakost!

e) Használd a fantáziádat! Válaszolj a kérdésekre!

Milyen házakban élhetnek a bizurr-mizurrok?

.....
.....

Mivel foglalkozhatnak?

.....
.....

Milyen ünnepeik vannak?.....

.....

Mennyi ideig járnak iskolába? .....

.....

Mivel töltik a szabadidejüket? .....

.....

Mi a nemzeti ételük? .....

7. Melyik levéltípust használnád az alábbi témákhoz: magánlevél vagy hivatalos levél?

A levél tartalma	Levéltípus
A nyaralásból hazaérkező Márk panaszt tesz írásban az utazási irodának, nem volt ugyanis megelégedve a szállással.	
Az utolsó órád után tájékoztatod édesapádat arról, hogy ötöst kaptál matekból.	
Csege megírja Martinnak, hogy belázasodott, emiatt nem megy táncpróbára.	
Egy cégvezető az állásinterjú után levélben értesíti Kovács Attilát arról, hogy őt fogja alkalmazni.	

8. a) Tanulmányozd az alábbi SMS-váltást! Pipáld ki azokat az állításokat, amelyek Bence szövegeire jellemzőek!

- ☐ Hangulatjeleket használ az érzelmek megjelenítésére.
- ☐ Tárgyilagos hangvételű.
- ☐ Fontos szerepe van benne a helyesírásnak.
- ☐ Az írás gyorsasága érdekében helyettesíti a betűket számokkal, jelekkel.
- ☐ Nincs általános formai szabálya.
- ☐ Lassú üzenetküldési mód.
- ☐ A karakterszám csökkentésére hibásan írja a hangok időtartamát.

b) Írj egy képzeletbeli SMS-párbeszédet 3-3 üzenetben, amely közted és a szülőd vagy egy barátod között zajlik!

.....

.....

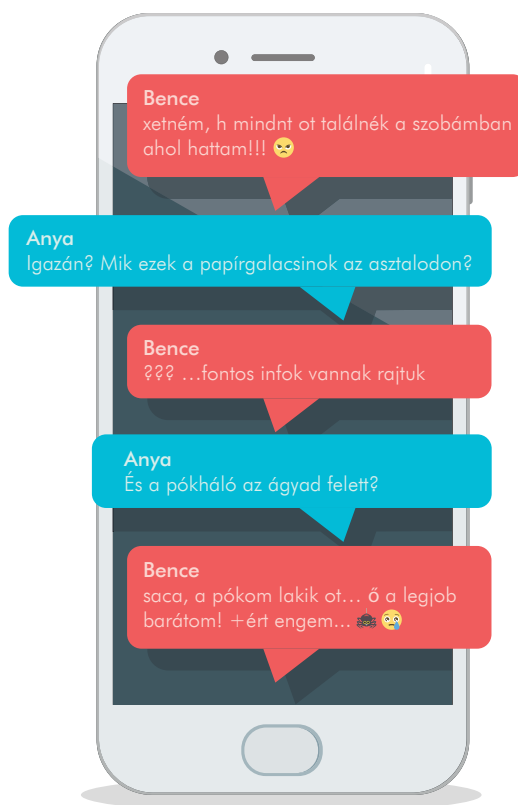
.....

.....

.....

.....

.....

9. Olvasd el az alábbi különleges hivatalos SMS-t!

2020. február 7., péntek

Kedves Ügyfelünk!

Korábban sikeresen elvégezted a feltöltőkártyás adategyeztetést. Köszönjük, hogy elfáradtál a lakóhelyed szerinti illetékes szolgáltatói irodánkba. Tiszteletet érdemel, hogy türelmesen kivártad, míg sor került rád. Hálásak vagyunk, hogy nem tetted szóvá, hogy nem minden ügyfél számára állt rendelkezésre ülőhely, és a klíma sem működött aznap az üzletünkben. Ebben az évben az adategyeztetéssel kapcsolatban további teendőd nincs. Üdvözlettel: a Szolgáltató

9:23

- a) Fogalmazd meg, miben tér el a fenti hivatalos levél hangvétele, szóhasználata a hagyományos hivatalos levélétől!

.....
.....

- b) Egy iskolaigazgató nevében értesítsd hivatalos, érzelemmentes hangnemű SMS-ben a szülőket egy gyermeküket érintő iskolai ügyről!

.....
.....
.....

10. Olvasd el az alábbi kérvényt!

Tisztelt Anya!

Szűts Anita 6. a osztályos tanuló azzal a kéréssel fordulok hozzád, hogy a 2019/20-as tanév során a havi 1600 Ft zsebpénzemet megemelni szíveskedj.

Tudod, mit lehet venni ennyi pénzből? Hiába igyekszem okosan beosztani, túl kevésnek bizonyul. Az általam kedvelt csokoládéból mindösszesen két táblával vásárolhatok ebből az összegből. Nem beszélve a váratlan kiadásokról, pl. péksütemény a büfében, ha otthon marad az uzsonnám. Úgy gondolom, 2000 Ft-tal jobban boldogulnék.

Kérlek, anya, a fenti indokaim alapján járulj hozzá a zsebpénzem havi 2000 Ft-ra történő emeléséhez!

Köszönettel:

Szeged, 2019. szeptember 2.

Szűts Anita
6. a osztályos gyermeked

TARTALOM

Leírás	4
Jellemzés	24
Elbeszélés	38
Levél, digitális szövegek	60

